

ו' בניסן תשע"ו, 14.4.2016

גיליון מס' 505

פרשת מצורע

צרעת? אז תקשיב טוב!

מאת יעקב נוקד, שלכים

אז מה עושים היום עם פרשה כמו מצורע?

הרי בימינו מי שיש לו צרעת, לא ילך אל הכהן, אלא אל הרופא. ומי שיש לו כתמים בבית, אם בר מזל הוא, יפנה לפנות לקבלן שבנה לו את הבית, ואם לא – ישלם לקבלן אחר שיבוא וישפץ. וגם לכשיבנה בית המקדש במהרה בימינו אמון, לא אמורים להתבטל חוקי הרפואה הבסיסיים, וכנראה שגם חוקי הפיזיקה והבניה לא ישתנו...

יש שיאמרו שהלקח העיקרי מהפרשה הוא הבנת ההתקדמות המדעית שנעשתה בכל תחומי החיים, מאז העידן הפרימיטיבי של כתיבת התורה, ועד לתקופתנו המתקדמת שבה ברוך ה', כבר אין בתי חולים למצורעים, וכולם מבינים שהחולים הולכים אל הרופא ולא אל הכהן.

מסקנה כזו היא פספוס בהבנת עיקר תפקידה של התורה, שכן התורה אינה ספר רפואה אלא ספר משמעות. להבהרת העניין נשאל שאלה מתחום אחר: האם התורה תומכת בעבודת? מצד אחד, ברור שהתורה מקבלת מצבי עבדות, ולכן עוסקת בדיני עבד עברי ועבד כנעני. מצד שני, יש פסוקים בתורה שמהם ניכר ברור של התנגדות לתופעה של העבדות, ולא פעם ישנה תזכורת לעם ישראל על היותו עבד במצרים. אז האם התורה בעד או נגד עבדות? התשובה היא שהתורה לא בעד עבדות, אבל כל עוד יש עבדות בעולם, התורה תפעל ביחס אליה. התורה מכוונת אותנו להבין את העיקר: יבואו ימים בהם העבדות הקלאסית לא תהיה נפוצה, וכנראה שגם כשבית המקדש יבנה במהרה בימינו – והעבדות לא תחזור (ואוי לנו אם כן...).

התורה מתייחסת למציאות קיימת – התקופה בה התגלתה בעולם, ומה שחשוב לקבל מהתורה הוא לא את הדוגמה הספציפית (כמו התמיכה בתופעת העבדות), אלא את מה שעומד בבסיס הדוגמה, את תפיסת העולם ש"נפלה" על צורת החיים הספציפית. אפשר לומר את זה באופן פשוט יותר – התורה אומרת: "לא מעניין אותי אם זה עבד, אריס, משרת או עובד זר מתאילנד, יש גבולות לז'אנר", ואיך זיל גמור... זהו תפקידה של התורה שבעל פה – לתרגם את התנועה הרוחנית שנובעת מהדוגמאות הממשיות במקרא, למציאות הנוכחית, בכל דור ודור.

ואם נחזור לפרשת מצורע, נראה קודם כל שהתורה מוצאת קשר בסיסי בין תופעות גופניות ופיזיות לעולם הנפש ולעולם הערכים. ישנן מחלות שמחייבות תהליך ערכי - נפשי. בחקר ארגונים, אחת מהנחות היסוד גורסת שארגון שעובדים רבים בו חולים, הוא ארגון עם בעיות "ארגוניות" מהותיות. בשפה העממית זה נקרא "מרד איטלקי". לפעמים גם אדם יכול לעשות "מרד איטלקי" מול עצמו שיביא אותו, בעקבות עומסים נפשיים, למחלות אמיתיות

– קלות או קשות. כיום המדע המערבי השכיל להכיר את המרחב הפסיכוסומטי, בו יש יחסי גומלין בין הגוף והנפש. מבחינת התורה ישנן מחלות שההקשר הפשוט שלהן הוא נפשי, והצרעת נבחרה להיות הדוגמה המובילה.

המדרש משמר בעיקר את רוח הדברים. אם הפשט הוא המילים של השיר, הרי המדרש הוא המנגינה. מדרשי הפרשה מלאים ברשימות של חטאים היכולים להביא לצרעת הגוף ולצרעת הבית, וניתן לכלול את המסר בדברי המדרש הבאים המטילים את האחריות העיקרית לחולי על האדם עצמו: אמר רבי אחא: מאדם יהא, שלא יבאו חליים עליו. מאי טעמא? דאמר ר' אחא (דברים ז) "והסיר ה' ממך כל חולי" - ממך הוא שלא יבואו חוליים עליך". (ויקרא רבה טז,ח).

ניתן לקחת מכאן שתי נקודות פשוטות: האחת – לפתח יחס הוליסטי יותר לחולי ולהבין שהגוף אינו רק רכב והרופא אינו מוסכניק. מעבר לפתרון הגופני, כדאי לנסות ולהבין מדוע נדבקתי בשפעת דווקא באדר ולא בשבט, בייחוד כשבשבת היה קר יותר ועוד הייתי במילואים. העובדה שנדבקתי בשפעת מעידה על כך שמשוהו ביציבות האישית שלי היה רעוע. לפעמים הקשבה לחולי יכולה ללמד אותנו על מצבינו הנפשי והמוסרי, ואף לכוון אותנו לעבודה. הנקודה השניה היא, שכיום ניתן לתרגם את האחריות הזו על החולי, לתחום הנפשי. ניתן להבין מכך שהאחריות של האדם היא לא רק להיות בריא פיזית, אלא לנסות כמיטב יכולתו להיות בריא נפשית. הראי"ה קוק באורות התשובה (ה' א') כתב: "התשובה היא ההרגשה היותר בריאה של הנפש. נשמה בריאה בגוף בריא מוכרחת היא לבא לידי האושר הגדול של תשובה, והיא מרגשת בה את העונג הטבעי היותר גדול".

באחריותנו להצליח להיות בשמחה. שמחה אינה בהכרח ריקודים ומחולות, אלא איזון רגשי פנימי המגיע מתוך התבוננות, הבנת מרחב האחריות האמיתי של האדם בעולם, ובתוכו עשייה פנימית וחיצונית.

יעקב נוקד בן 41 תושב עלפים. נשוי ללירז ואב לאלה איתמר ומעין. פועל במרכז מרי"ם – מרכז רוחני יהודי מקומי בעמק המעיינות. מנחה קבוצות ומלווה חינוכי בארגון השומר החדש.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il